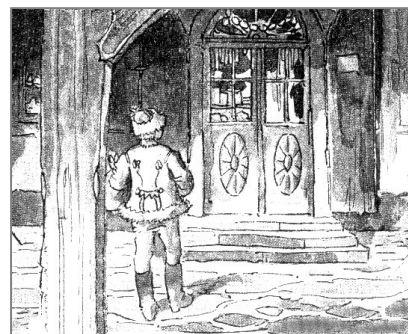

Patrčku ze Solnice si Alois Jirásek nevymyslel

Věk otevřel dveře, až nad nimi zvonek zprudka zaječel a vyšel ven. Na hlas zvonce obrátil se jako na obrtlíku vytáhlý chlapec v beranici, v kamizole, koženkách a vysokých botách. „U všech všudy, Michale, co tu děláš!“ volal Věk. Patrčkův ze Solnice zůstal jako přimražený, rozpačitě se usmíval a pohnul svým ranečkem. „Snad mně nenesíš kroniku?“ optal se Věk...

„Patrčkův“ šel ze Solnice pěšky tři hodiny i přes krutý mráz a navíc, aby rodiče nevěděli ... Za vypůjčenou kroniku dostal ten náruživý a pilný čtenář od Věka (ve skutečnosti o 18 let staršího F. L. Heka) knihy další, a tak s jistotou víme, kde vzalo počátek pozdější Michalovo vlastenecké smýšlení. Jirásek se ohledně Patrčkův v románu celkem přidržel reality, ale ten jejich hezký krám a také většinu Patrčkových životních peripetií připsal Věkovi. Kupecký obchod solnických Patrčkův totiž dr. R. Tschorn popisuje takto: *Na tichém tom náměstí, blíže starobylého kostela ze sedmnáctého století stál malý dřevěný dům s podsíní. Nade dveřmi bylo vymalované boží oko. Dveře byly ozdobeny růžencem dřevěných limounů a pomerančů, divně omalovaných. U dveří stál sud syrobu a veliký železný hmoždíř. V krámě nad malým pultem vznášely se dvě mořské panny, půl ryby barvy zelené a půl panny, očí černých, vyvalených a tmavých lesklých vlasů.*

Michal Silorad Patrčka (21. 7. 1787 Solnice - 25. 4. 1838 Jaroměř)

Když vychodil školu, vyučil se kupeckému řemeslu v Kostelci nad Orlicí. Touha po vyšším vzdělání, životu v Praze, stálém kontaktu s vlastenci i představy o spisování, veršování, to vše muselo ustoupit otcem vynucovaným povinnostem v krámě. V malém městečku mnoho pochopení jen málo šťastný Michal nenacházel a že tak pilně po nocích četl, učil se latinu a kostel příliš navštěvoval, to vedlo k posměchu, ba až k nelibosti purkmistra a dalších velevážených sousedů solnických.

Státní bankrot na jaře 1811 tak jako pro všechny, znamenal i pro kupce Patrčku těžkou ránu. Dluhy se musely splácet podle stupnice stanovené císařským patentem, tím vzrůstaly až na pateronásobek. Navíc požár rodinného domu a následná tatínkova smrt byly hlavní příčinou toho, že Michal už mohl zůstat jen pilným samoukem. Můžeme si domyslet, že také spotřeboval část peněz na nákup knih. Nedlouho potom jakýsi neopatrný forman usnul s hořící fajfkou ve voze, plném Patrčkova zboží a všechno dočista shořelo. Tak musel být solnický obchod zavřen nadobro a jeho majitel s matkou a sestrami zůstali bez prostředků. V roce 1812 se Patrčka marně ucházel ve Vídni o redaktorské místo ve Vídeňských novinách. Tady se seznámil s V. Hankou, pod jehož vlivem pak publikoval své první literární pokusy. Živil se hlavně nakupováním plátna a přízí od horských tkalců. Do Solnice se vracíval pozdě v noci, unaven, ale vždy znovu osvěžen svými pravidelnými návštěvami dobřenské fary. Tam při svých cestách nacházel u P. Liboslava Zieglera nejen útulek pro znavené tělo, ale hlavně potravu pro svou stále hladovou a dychtivou duši. Tady se setkával s vlastenci a hlavně se dozvídal novinky z Prahy. Tehdy přijal své druhé, vlastenecké jméno. Na podzim r. 1814 tu zažil i společnost Dobrovského. Téhož roku se M. S. Patrčka vrátil do Vídně na Hankou uvolněné neplacené místo redaktora opět ve Vídeňských novinách, ale nedostatek peněz i neshody s vydavatelem Hromádkem zapříčinily poměrně brzký Patrčkův odchod. Ani v Praze u Krameriových novin neuspěl a v roce 1815 se opět vrátil do Solnice.

V řadě svých prvotin se inspiroval současným životem, kromě veršů a písňových textů se věnoval i sběru lidových písní na Jaroměřsku jako příspěvek k Hankově práci. Téhož roku však solniční radní „zakročili“ - *Píseň ponocného* (Prvotiny 1813) byla totiž nesmlouvavou kritikou jich samých a celé místní honorace. A tak se postarali, aby milý Silorad, jim tak nemilý,

narukoval (1815) do služeb císaře pána. Nakrátko byl při jednom z posledních protinapoleonských tažení. Zdálo se, že v kasárnách nevydrží pro hrubé práce a ponižování, proti kterému se ohradit nesměl. Věděl, že celých čtrnáct let tu žít nemůže, ale stal se brzy desátníkem a už v roce 1816 byl učitelem dětí ženatých vojáků ve výchovném ústavu pevnosti Josefov u Jaroměře. Toto postavení mu daleko více umožnilo, aby se věnoval literatuře i dalším zájmům (mnemonika a fyzicko-mechanické pokusy). Přesto v roce 1820 napsal Dobrovskému a prosil o přímluvu u hraběte Šternberka, že by byl užitečný při „vlasteneckém muzeu“. Z vojenské služby byl konečně propuštěn až po osmi letech r. 1823 na vlastní žádost, a to jako invalida, protože byl silně krátkozraký. Potom žil v jaroměřské rodině, odkud pocházela jeho pozdější manželka. Ke svatbě došlo až v roce 1835, narodily se i děti. Řadou drobných aktivit (vystavoval své vynálezy a na výstavách deklamoval své verše a písně, vypomáhal v tiskárně jako korektor, pomáhal tchánovi nejen v dílně, ale i prodejem šmolky) nakrátko vylepšil svou hmotnou situaci. Snad proto se i zřekl důchodu, aby konečně nadobro vystoupil z armády. Jeho život se však i nadále stával sbírkou neúspěchů a marných snah pevně zakotvit. V pořadí patrně již třetí požár jaroměřského domku opět zničil veškerý Patrčkův majetek i vynálezy – přibližně šedesát různých modelů. Psal žádosti o učitelské místo úřadům i vrchnostem, prosby o pomoc všem přátelům i známým, ale bezvysledně.

Patrčkova bibliografie je soupisem řady drobných prací tohoto básníka samouka bez vyššího a systematického vzdělání (epigramy, satirické skladby, veršované bajky, školní, řemeslnické i příležitostné písně, ojedinele i povídky). Z dlouhého výčtu zmíním aspoň *V krkonošských horách, Hrst šípků a trnek, Žluč a med a bodláčí, Václav a Tereška*. Michal Silorad Patrčka, ve své době tak oblíbený beletrista, jehož písně se zpívaly na všech frontách a básně byly hojně recitovány, byl pro neplacení z tchánova (po požáru prodaného) domku vystěhován a vzápětí těžce onemocněl. V bídě a po dlouhých útrapách zemřel 25. dubna 1838, v necelých devětačtyřiceti letech.

Vyšlo v časopise Rodopisná revue 3/2004

Obrázek:

Adolf Kašpar, in: A. Jirásek, F. L. Věk, díl II., Nakladatelství J. Otto, 3. vydání, Praha 1925

Literatura:

- Tschorn Rudolf, Z galerie českých vojáků, vydal Svaz rotmistrů v Praze 1925
- Wolf Vladimír, M. S. Patrčka. In: Krkonoše - Podkrkonoší., Trutnov, Východočes.nakl. 1963, č.1, s.146-148.